

PROGRAMACIÓ D' EDUCACIÓ EN VALORS ÈTICS I CÍVICS

1. PRESENTACIÓ DE L'ÀREA

L'objectiu últim de l'educació en valors cívics i ètics és formar una ciutadania crítica, conscient, responsable i participativa i alhora garantir el desenvolupament integral de la personalitat de l'alumnat.

La formació en valors cívics i ètics implica mobilitzar el conjunt de coneixements, destreses, actituds i valors que propicien la presa de consciència de la identitat personal i cultural, de determinades qüestions ètiques i socials relatives a la convivència, i del caràcter interconnectat i ecodependent de la seua vida en relació amb l'entorn. Tot això amb la finalitat que pugua apreciar i aplicar amb autonomia les normes i valors que regulen la convivència en una societat plural i democràtica.

L'àrea d'Educació en Valors Cívics i Ètics planteja set competències bàsiques que tot l'alumnat ha d'adquirir per a la culminació dels objectius de l'etapa. Aquestes competències giren al voltant de la capacitat d'usar el diàleg per arribar a acords del reconeixement i gestió de les emocions, de la participació en l'elaboració de regles de convivència, de l'anàlisi crítica dels estereotips, de la comprensió dels valors democràtics i de la lluita contra les desigualtats i injustícies i el compromís amb la transformació de l'entorn a partir dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE L'ÀREA

- Competència específica 1. Dialogar i debatre de manera assertiva i respectuosa en situacions de l'entorn personal, educatiu i social de l'alumnat per poder arribar a acords o consensos.
- Competència específica 2. Reconèixer les emocions pròpies i alienes en situacions de conflicte de l'àmbit escolar i personal, i gestionar-les emprant estratègies senzilles per trobar solucions equitatives.
- Competència específica 3. Participar en l'elaboració de les regles de convivència escolar en el marc dels principis democràtics i dels drets de la infància.
- Competència específica 4. Identificar, analitzar i valorar críticament estereotips que incideixen en el benestar físic i emocional propi i aliè i en l'establiment de relacions interpersonals igualitàries.
- Competència específica 5. Identificar en l'entorn proper els beneficis dels valors democràtics promoguts per les lleis i institucions per a la construcció d'una ciutadania participativa i responsable.
- Competència específica 6. Proposar i implicar-se en accions front a situacions de desigualtat i injustícia social en l'àmbit escolar i l'entorn proper en el marc dels principis d'una societat igualitària i inclusiva.
- Competència específica 7. Identificar els desafiaments ecològics plantejats pels Objectius de Desenvolupament Sostenible i actuar de manera compromesa amb la transformació de l'entorn proper.

3. CONNEXIÓ DE LES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES ENTRE SÍ, AMB ALTRES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES D'ALTRES ÀREES I AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

3.1. Relacions o connexions amb les altres CE de l'àrea

El caràcter instrumental de la CE1 la vincula amb la resta de competències específiques de l'àrea, ja que el diàleg i el debat assertiu i respectuós són requisits i vies per a la gestió de les emocions i els conflictes (CE2), la participació en l'elaboració de les regles de convivència escolar (CE3), l'anàlisi d'estereotips i l'establiment de relacions igualitàries (CE4), la identificació dels beneficis dels valors democràtics (CE5), la detecció i denúncia de les injustícies (CE6) i el disseny d'actuacions ecològicament sostenibles (CE7).

La CE2 es relaciona, a més a més, amb les que impliquen l'assoliment de pactes i relacions interpersonals saludables (CE3 i CE4) i la participació responsable (CE5).

La CE3 connecta també amb la segona i la cinquena, en la mesura en què emocions i conflictes estan implícits en els procediments de presa de decisions (CE2), i el procés participatiu que proposa facilita la comprensió dels beneficis dels valors democràtics (CE5).

La CE4 va molt lligada a les competències específiques 2 i 6, perquè l'establiment de relacions igualitàries depèn en gran mesura de l'habilitat en la resolució de conflictes (CE2) i de l'afany per lluitar contra les desigualtats (CE6).

La CE5 està molt vinculada a la tercera competència específica.

La CE6 i la CE7 connecten amb totes les competències específiques.

3.2. Relacions o connexions amb les CE d'altres àrees de l'etapa

La importància del treball de les emocions, del tracte respectuós entre iguals, la promoció d'hàbits de vida saludables i la importància de l'autonomia i la iniciativa personal es desenvolupen al llarg de tots els cursos i es recullen de manera explícita en les competències C1, C2 i C4 de la nostra àrea.

També, la relació amb algunes de les competències de Coneixement del Medi Natural Social i Cultural (C1, C3, C4, C5 i C7) apunten la importància d'educar en l'ús responsable dels dispositius electrònics; la reflexió sobre la realitat pròxima; el benestar físic i emocional; les conseqüències de l'acció humana sobre el planeta i la rellevància dels valors democràtics. Aquestes mateixes qüestions es plantegen en les competències C2, C3, C4, C5 i C7 de l'àrea de Valors Ètics i Cívics.

Les llengües posen les seues pràctiques comunicatives al servei de la construcció de la consciència ètica individual i de la convivència democràtica (C1-C7 de l'àrea de Valors Ètics i Cívics).

Pel que respecta a Educació Física, les competències C1, C2, C5 i C6 guarden relació directa amb les competències C3, C4 i C7 de Valors en la mesura en què fomenten el benestar físic i emocional.

També la importància que es dona en les competències C1 i C2 de Valors Ètics i Cívics al reconeixement i gestió de les emocions i al treball assertiu i respectuós en grup, les vincula amb les competències C4 i C6 de l'àrea d'Educació Plàstica i Visual i amb la C8 de Matemàtiques. Finalment, guarda una relació directa amb la tutoria, en la que s'aborden aspectes tan rellevants com la gestió d'emocions i conflictes i l'educació afectiva i sexual, recollides també en les competències CE2 i CE4 d'aquesta àrea.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau

	CCL	CP	CMCT	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE1	X				X	X		
CE2	X	X			X	X		

CE3				X	X	X		
CE4	X	X		X	X	X		
CE5					X	X	X	
CE6				X	X	X	X	X
CE7			X	X		X	X	

4. SABERS BÀSICS (TERCER CICLE)

Bloc 1: Persona

- El benestar físic i emocional.
Autoconcepte i autoestima.
Emocions i sentiments.
Educació afectiva i sexual.

- La diversitat.
Diversitat familiar, sexual i de gènere.
Diversitat social i cultural.

- La igualtat entre dones i homes.
Sexisme i estereotips de gènere.
Prevenició de l'abús sexual i la violència masclista.
Dones i àmbits de coneixement.
Llenguatge igualitari.

Bloc 2: Pau

- La resolució de conflictes.
Estratègies per abordar els conflictes de manera positiva: "provenció".
Conflicte com a oportunitat per a la resiliència, assertivitat i creativitat.
Maltractament, assetjament i exclusió.
Cultura de la pau i la no violència.
Conductes addictives.

- Els deures i els drets de les persones.
Normes de convivència de les esferes escolar, familiar i social.
Marc ètic per a l'ús de dispositius, aplicacions, eines informàtiques i xarxes socials.
Principis bàsics de la Declaració Universal dels Drets Humans.
Convenció sobre els Drets de la Infància.
Valors democràtics.

Bloc 3: Prosperitat

- Agenda 2030 i Objectius de Desenvolupament Sostenible.
Fam i pobresa.
Explotació infantil.

- La desigualtat.
Per raó de gènere, origen, creença i cultura.
Estereotips i prejudicis.
Conductes solidàries i altruistes.

Bloc 4: Planeta

- Agenda 2030 i Objectius de Desenvolupament Sostenible.
Impacte de l'ésser humà en el planeta.
Límits del planeta i canvi climàtic.
Empatia i cura i respecte dels sers vius i el medi natural.
Accions quotidianes, activisme i emprenedoria escolar.

Bloc 5: Participació

- Habilitats.
Diàleg i debat.
Pensament crític i creatiu.
Treball en equip.

- Àmbits.
Processos participatius en els àmbits escolar i local.
Activisme en les esferes escolar i local.

5. SITUACIONS D'APRENTATGE

Les situacions d'aprenentatge recomanables transcendeixen els espais del centre i també tenen lloc en entorns naturals i urbans. A més a més, obtenen el màxim profit educatiu del temps dedicat a entrades i eixides, desplaçaments, oci, descans i alimentació. Així mateix, involucren no sols el professorat i l'alumnat, també tota la comunitat educativa, especialment les famílies, i representants de les institucions i les associacions locals. És fonamental que estimulen la reflexió, el pensament divergent i l'esperit crític mitjançant la pràctica freqüent del diàleg i el debat.

La capacitat de diàleg s'exercita fent ús d'un llenguatge inclusiu i igualitari.

Les situacions d'aprenentatge en què intervenen metodologies actives, com ara el treball cooperatiu o el basat en reptes, tasques i projectes, entre d'altres, fomenten l'autonomia de l'alumnat.

El treball en equip és un escenari òptim per a valorar si l'alumnat assumeix els diferents rols amb eficiència i responsabilitat, mostra empatia i reconeix les aportacions de companyes i companys.

6. UNITATS DE PROGRAMACIÓ

6.1. Temporalització (annex)

6.2. Organització dels espais

Els espais i contextos han de ser significatius, rics en oportunitats i de relacions, que potencien l'autonomia, la comunicació, la curiositat natural i els desitjos d'aprendre de l'alumnat, i al mateix temps, oferir l'espai com un lloc de convivència i d'investigació per a l'alumnat.

Segons la necessitat i la situació d'aprenentatge plantejada, els espais més utilitzats són l'aula ordinària, l'aula d'informàtica i la biblioteca.

6.3. Selecció i organització dels recursos i materials

En l'elecció de materials es té en compte:

1. La mirada global i respectuosa amb totes les cultures.

2. L'eliminació de barreres d'accés i de comunicació.
3. La perspectiva de gènere, tot promovent-ne la igualtat.
4. El llenguatge inclusiu.
5. La presència equitativa de dones i homes en els diferents àmbits.
6. L'eliminació de barreres d'accés i de comunicació.
7. La diversitat i riquesa de materials.
8. Materials que estiguen lliures d'estereotips sexistes o discriminatoris.

Tipus:

- Del centre: projectors, ordinadors, sala d'informàtica, jocs de llengua, llibres, diaris, tauletes digitals i materials proporcionats per l'editorial del llibre de text, materials
- D'internet: vídeos, documents, lectures, aplicacions educatives, jocs interactius...
- D'elaboració pròpia.
- Dels propis alumnes: A determinar segons les situacions d'aprenentatge.

6.4. Mesures d'atenció per a la resposta educativa per la inclusió

Les actuacions s'encaminaran al desenvolupament d'un model inclusiu en el sistema educatiu valencià per a fer efectius els principis d'equitat i igualtat d'oportunitats en l'accés, participació, i aprenentatge de tot l'alumnat, i aconseguir que el centre educatiu es constitueixque en element dinamitzador de la transformació social cap a la igualtat i la plena inclusió de totes les persones, especialment d'aquelles que es troben en situació de major vulnerabilitat i en risc d'exclusió.

Activitats de reforç i ampliació:

- Les activitats d'ampliació aniran dirigides a les /els alumnes amb major capacitat i d'aprenentatge més ràpid i consistiran en treballs d'un nivell més complex i propostes d'investigació.
- Les activitats de reforç es centraran en la competència en comunicació lingüística i els destinataris seran les/ els alumnes amb rendiment baix o ritme d'aprenentatge lent. Es realitzaran a l'aula amb l'ajuda de la mestra o el mestre de PT, d'AL o de reforç.

7. CRITERIS D'AVUACIÓ

Competència específica 1

- 1.1. Participar en debats i diàlegs respectant el torn de paraula amb escolta activa, dialogant de manera assertiva i utilitzant un llenguatge inclusiu i igualitari.
- 1.2. Arribar a acords integrant els plantejaments i les intervencions de la resta de participants mitjançant el diàleg col·lectiu.
- 1.3. Utilitzar adequadament els conceptes treballats en la matèria de manera oral i escrita.

Competència específica 2

- 2.1. Valorar i respectar les diferències culturals, especialment en les situacions de conflicte durant l'ús de les xarxes socials i l'elaboració de les normes de classe i en els espais comuns del centre.
- 2.2. Respectar la imatge, la dignitat i els drets de les altres persones en l'ús de la comunicació digital.

Competència específica 3

- 3.1. Intervenir de manera proactiva en els processos participatius de l'aula i del centre.
- 3.2. Analitzar les causes dels incompliments de les normes elaborades i proposar

mesures reparadores.

3.3. Identificar i descriure els agents i els processos que han intervingut en la concreció de les normes de convivència del centre i d'altres contextos educatius com ara el menjador i el transport escolar.

Competència específica 4

4.1. Descriure el seu aspecte físic i les característiques que defineixen el seu estil personal expressant una imatge positiva i meditada.

4.2. Identificar senyals de desigualtat de gènere, sexisme i masclisme en materials didàctics, llenguatge, anuncis publicitaris, videojocs, produccions audiovisuals i xarxes socials.

4.3. Identificar i explicar les repercussions dels estereotips discriminatoris en la convivència de les persones.

Competència específica 5

5.1. Buscar, seleccionar i exposar informació de fonts fiables referida als valors democràtics en l'entorn proper.

5.2. Participar en el debat sobre els beneficis dels valors democràtics en l'entorn més pròxim amb aportacions raonades.

Competència específica 6

6.1. Detectar situacions injustes en l'entorn proper, les xarxes socials i els mitjans de comunicació.

6.2. Planificar i participar en accions transformadores de les situacions d'injustícia en l'entorn proper basades en el respecte als drets humans.

Competència específica 7

7.1. Identificar els principals problemes del planeta i relacionar-los amb algun dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

7.2. Identificar i avaluar l'impacte de les pròpies accions en les esferes escolar, familiar i local en relació amb la sostenibilitat ecològica.

7.3. Idear i planificar en equip accions innovadores encaminades a la cura i protecció de les persones, els animals i l'entorn proper.

Instruments de recollida d'informació i models de registre

Per a l'avaluació del grau d'acompliment de les competències, s'elabora de forma trimestral un informe d'avaluació de naturalesa qualitativa. El tutor o tutora, amb ajuda del personal que intervinga en el procés d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat, és el responsable d'elaborar l'informe d'avaluació personalitzat i únic per a cada alumne o alumna amb un enfocament competencial. En aquest informe s'han de reflectir els resultats obtinguts en el procés d'aprenentatge de l'alumne o l'alumna, els aspectes personals i evolutius que es consideren oportuns, esmentar les mesures i suports d'atenció educativa que s'hagen adoptat i la conveniència de la seua continuïtat.

Instruments més utilitzats: rúbriques d'avaluació, guies d'observació, quadern dels alumnes, Kahoot, proves individuals, exposicions orals...